

Vliv nových nástrojových možností na skladatelské myšlení

V úvodní části své písemné práce doktorand Jan Krejčík definuje význam slov použitých v názvu. Objasňuje například význam slov nástroj a stroj. Z citovaného vyplývá, že stroj může být součástí nástroje – nikoli naopak. Co se týče rozdílu mezi skladatelem a improvizátorem, asi bych nebyl až tak přísný. Improvizace bývá dost často jednou z tvůrčích metod skladatelovy práce. Co se týká dokumentování skladatelského myšlení, snad bych jen doplnil k notovému zápisu i živý, či reprodukováný poslech díla.

Ve druhém oddílu své práce seznamuje doktorand čtenáře se specifikou mechanického klavíru – Disklavier firmy Yamaha, který umožňuje ovládání svých mechanických částí také pomocí MIDI příkazů. Dále rozebírá svoje skladby ve kterých je tento instrument použit. V *Továrně na absolutno* například využití mixtur významně rozšiřuje barevné možnosti klavírního zvuku. Také jsou u naprogramovaných sekvencí využívány vysoké rychlosti přehrávání, které jsou nad možností interpretace živým hráčem. Ve skladbě *Zahrada nebeských zvířat* popisuje využití zvukových transformací, jejichž tvorbu svěčuje jednak souboru akustických nástrojů a také disklavieru. Pro realizaci svých barevně zvukových nápadů využívá obdobných tvůrčích postupů jako v předchozí skladbě. Ve skladbě *Křišťálový zámek krále Chameleona* sice nepoužívá disklavier, ale Jiří Krejčík zde popisuje jaký vliv mělo vytváření předchozích děl na jeho skladatelské myšlení i pro klasické akustické nástroje.

V dalším oddílu doktorand Jan Krejčík demonstruje na Risetově skladbě *Duet pro jednoho pianistu* možnosti využití disklavieru jako klasického akustického instrumentu a pomocí softwarové transformace MIDI dat, zároveň jako elektromechanického klavíru. Ocenil bych v této části zvláště Risetovy výpovědi o problematice řešení některých nedokonalostí hudebního nástroje – časové zpoždění, nadměrné zmnožení not a řada dalších. Lze jen souhlasit se zdůvodněním, proč používat při živém hraní interaktivní elektromechanický instrument disklavier a ne elektronickou verzi klavíru. Zvuk z reproduktoru asi nikdy nebude schopen nahradit akustický instrument a živou interpretaci hudby.

Následující díl teoretické práce je věnován Jean-Claude Risetovi, s nímž se Jan Krejčík osobně setkal a rozhovor s ním zpracoval jako interview.

Čtvrtá část je věnována vzniku a vývoji pianoly – mechanického klavíru. Autor zde zmiňuje využití pianoly ve skladbách významných skladatelů, Stravinského, Nancarrowa a dalších. Uvádí skladbu *Lexicon-Sonate* skladatele Karlheinz Escla, kde je k řízení a transformaci MIDI dat v reálném čase využíván software Max/MSP.

V následujícím oddílu seznamuje doktorand čtenáře se skladbou *Syrael*. Nejprve mapuje vznik a vývoj elektronického hudebního nástroje Martenotovy vlny. Samostatně rozebírá možnosti nejnovějšího (devátého) modelu nazvaného Onda, který ve své skladbě *Syrael* využil. Dále popisuje možnosti programu Max/MSP ve funkci sampleru. Ve vlastním rozboru skladby se zaměřuje hlavně na výběr výrazových prostředků a jejich specifiku (samplovaný vokál), na řešení problémů při vzniku a zvukové realizaci skladby.

V závěrečné části práce se Jan Krejčík zaměřuje na elektronické hudební nástroje, které se pomocí fyzikálního modelování snaží o co nejvěrnější nápodobu svých akustických vzorů a také na vynalézání nových rozhraní (interface člověk–nástroj) např. metainstrument, specifický vibrafon či myslí ovládaný mechanický klavír. Je nepochybné, že zdokonalování elektronických hudebních nástrojů a nové způsoby interakce budou mít stále větší vliv na skladatelské myšlení. Obdobně jako v baroku zdokonalení hudebních nástrojů ovlivnilo vznik a rozvoj specifických instrumentálních forem.

Písemná doktorandská práce Jana Krejčíka je přehledně strukturovaná, obsahuje řadu notových ukázek a schematických zobrazení. Pro mě osobně bylo velmi zajímavé interview s Jeanem-Claudem Rissetem, které doktorand to své práce zahrnul. Jak jsem z úvodních stránek pochopil vydalo tuto práci Jana Krejčíka nakladatelství Triga v loňském roce. Myslím si, že tato kniha může velmi dobře sloužit i jako výukový materiál pro studenty skladby.

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou: A

V Praze 6. června 2013

Pavel Kopecký